

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA
KRON 8⁻, ZA DIJAKE KRON 6⁻; POSA-
MEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA
NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10⁻, ZA
DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13⁻

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA URED-
NIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATO-
LIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLA-
MACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO
LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 1. * 10. DECEMBRA 1914 * IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 15.

Poražene srbske čete pri reki Kolubari pred Belgradom.

*Srbska armada generala Bojoviča. ☉ Kovaška straža. ☉ Utrjeni srbski samostan Ravanica.
☉ Učinek nemških bomb v Remsu. ☉ Srbski častniki v šotoru. ☉ Podmorski čoln. ☉
Zdravstvo na bojnem polju. ☉ Kranjski deželni odbor med svetovno vojsko. ☉ Domače slike.*

Mali ogleduh.

Dogodek iz obleganja Pariza l. 1870. Spisal A. Daudet.

Ime mu je bilo Sten, mali Sten.

Bil je otrok Pariza, slaboten, bled, komaj deset, morebiti tudi petnajst let star; pri takih ubogih stvarcah ni mogoče tega vedeti. Njegova mati je bila mrtva, oče, bivši vojak pri mornarici, je imel nadzorstvo nad parki v predmestju. Mali otroci, pestunje, stare dame, uboge matere, ves Pariz, ki je bežal pred ropotanjem vozov v one parke, je poznal očeta Stena in ga je imel rad.

Vsakdo je vedel, da se skriva za popolnoma zanemarjeno brado, ki je bila strah psov in postopačev, dobrosrčen smehljaj, in kdor ga je hotel videti, je bilo treba reči staremu:

»Kako se godi vašemu malemu?«

Oče Sten je zelo ljubil svojega otroka. Bil je tako srečen, kadar ga je prišel mali

okni. Košarico pod pazduho, se je pomešal med dolge vrste, ki so se zbirale, še preden je napočilo jutro, v temi pred mesarnicami in pekarijami. Tu so se sklepal prijateljstva, govorili so o politiki, in nje ga, kot sina starega Stena, je vsakdo vprašal za njegovo

Kozaška straža.

Premašana srbska armada generala Bojoviča.

zvečer po šoli iskat, ko sta šla potem skupaj skozi drevorede in obstala pri vsaki klopi, pozdravljajoč navadne goste in odgovarjajoč na njihove prijazne besede. Z obleganjem se je vse to žalibog izpremenilo. Oče Sten je dobil nadzorstvo nad petrolejem, in ubogi mož, vedno v službi, je preživel svoje dni med zapuščenim in razdrtim zidovjem, sam, ne da bi smel kaditi, in je videl svojega otroka šele pozno zvečer doma.

Zato mu je vzkipela kri, kadar je govoril o Prusih... Mali Sten pa se ni preveč pritoževal na novo življenje.

Obleganje! To je nekaj veselega za otroke! Nič šole! Vedno počitnice in cesta večer semenj...

Deček je letal zunaj do poznega večera okrog. Spremljal je bataljone od njihovih stanovanj do utrd, izbiral posebno one, ki so imeli lepo godbo, in v tem je bil mali Sten mojster. Nekomu je rekel popolnoma prav, da godba šestindvajsetega polka ni veliko vredna, da je pa ona od petinpetdesetega izvrstna. Drugič je gledal, kako se je garda vadila v orožju... in potem dolge vrste pred izložbenimi

mnenje. Če ni bil mali Sten na utrdah ali v pekarijah, potem ga je bilo gotovo mogoče najti pri partiji kockanja na trgu. On se vedani igral; pri igri je treba denarja. Zadovoljil se je, da je smel gledati igralce.

Posebno je vzbudil njegovo zanimanje velik fant v modrijopici, ki je imel vedno veli-

ko denarja. Kadar je tek, je slišal zvenket denarja v njegovem žepu...

Nekega dne, ko je pobral mali Sten denar, ki se je bil zakotalil pod njegove noge, mu je rekel velikani tiho:

»Ti je vseč, kajne? No, če hočeš, ti povem, kje ga je mogoče dobiti.«

Po končani igri ga je peljal v kot na trgu in mu rekel, naj gre z njim prodajat Prusom časopise. Dobila bosta gotovo 30 frankov. Najprej je Sten jezno zavrnil ponudbo in ga tri dni ni bilo v bližino igre. Tri strašne dni. Ni mogel niti jesti, niti spati. Ponoči je videl, kako vstaja iz teme kupček kock in svetel denar. Skušnjava je bila tako velika. Četrty dan se je vrnil nazaj na trg, videl je zopet onega velikega dečka in dal se je zapeljati...

Neko jutro sta odrihnila. Imela sta na ramah majhno platneno vrečko, časopise sta pa skrila pod

Utrjeni srbski samostan Ravanica.

suknjico. Ko sta dospela do vrat, se je komaj zdaniilo. Veliki je prijel Stena za roko, in ko sta se približala straži — bil je vrl vojak z rdečim nosom in dobro srčnim obrazom — je rekel z otožnim glasom:

»Dobri gospod, pustite naju dalje. Naša mamica je bolna, oče je mrtev. Z malim bratom grem iskat krompirja na polje.«

Jokal je. Sten je ves osramočen gledal v tla. Straža ju je nekaj časa opazovala in se potem ozrla na pusto, prašno cesto.

»Pojdita hitro!« je rekel mož in se hitro obrnil stran.

Sedaj sta bila na cesti in večji se je zasmel.

Zmešan kot v sanjah je gledal mali Sten tovarniška poslopja, izpremenjena v vojašnice, zapuščene barikade, na katerih se je sušilo mokro perilo, visoke, razstreljene stolpe, ki so se dvigali skozi meglo proti nebu. V določeni razdalji straža, častniki, zaviti v plašče, gledajoč skozi daljnoglede, in majhni šotori, ki so bili premočeni od stopljenega snega. Velikan je poznal pota, šel je naravnost čez polje, da bi se umaknil straži. Vendar nista mogla pobegniti. Prišla sta do poljske straže franktirerjev. Ležali so v svojih malih plaščih ob železnici, v mokrem jarku. Sedaj je ponovil dolgin zastoj svojo

Naši sanitejci pri vaji.

zgodbo, niso ju hoteli pustiti dalje. Med njegovim jokom je stopil iz hišice železniškega čuvaja star, siv vojak; bil je podoben očetu Stenu.

»No, fantka, ne jokajta!« je rekel dečkoma, »saj vaju bom pustili naprej, kamor hočeta; a najprej stopita nekoliko sem in se pogrejšta. Mali je, kakor vidim, ves premražen!«

Ah, mali Sten se ni tresel vsled mraza, ampak od strahu, sramote . . .

Dobila sta nekaj vojakov, ki so sedeli pri slabem ognju. Stisnili so se, da napravijo prostor otrokoma. Dali so jima nekaj kave. Ko sta dečka pila, je vstopil častnik, poklical podčastnika, govoril tiho z njim in odšel.

»Fantje!« je rekel podčastnik ves vesel, »danes ponoči se pa udarimo . . . Zvedeli smo za parolo, ki jo imajo Prusi . . .«

Vse se je razveselilo. Plesali so, peli in snažili bajonete; dečka sta pa po-

rabila priložnost ter odšla. — Ko sta prekoračila jarek, je bilo pred njima le še prosto polje. V ozadju se je nahajal dolg, bel zid, ki je bil ves preluknjan od topovskih krogel. Počasi sta šla proti temu zidu, večkrat sta obstala, kot bi nabirala krompir.

»Obrniva se . . . ne hodiva tukaj,« se je vedno branil mali Sten.

Drugi je migal z ramami in šel vedno dalje. Nenadoma sta zaslišala prasketanje puške.

»Pripogni se!« je rekel dolgin in se vršel na zemljo.

Ležeč na tleh je zažvižgal. Drugi žvižg mu je odgovoril. Plazila sta se dalje. Pred zidom, v isti črti z zemljo, se je prikazala rjava brada pod umazano čepico. Dolgin je skočil v jarek k Prusom.

»To je moj brat,« je rekel in pokazal spremljevalca.

Sten je bil tako majhen, da se je pričel Prus pri pogledu nanj smejati in ga je moral vzeti v naročje, da ga je postavil onkraj jarka.

Onstran zidovja so bili veliki nasipi, posekano drevje, črne luknje v snegu in iz vsake črne luknje je molela enaka umazana čepica, enaka rjava brada, in vsi so se smejali, ko so videli mlada dečka, da gresta mimo.

V nekem kotu je stala hišica, obdana z debli posekanega drevja. Spodnji prostor je bil poln vojaštva, nekateri so igrali, drugi kuhali juho na svetlem ognju. Smrdelo je po oglju. Zgoraj so bili častniki. Igrali so na klavir, pili šampanjca. Ko sta Parižana vstopila, je vse veselo zakričalo. Dala sta jim časopise, oni so jima dali vina, da sta postala zgovorna. Vsi ti častniki so bili videti zelo ponosni, a dolgin jih je razveseljeval s svojimi šalami. Smejali so se in ponavljali njegove besede.

Mali Sten bi bil tudi mogel govoriti in dokazati, da ni padel na glavo; pa se je sramoval. Njemu nasproti je stal star Prus, ki je bil resnejši kot drugi. Bral je, toda le navidez, kajti njegove oči so neprenehoma opazovale dečka.

V tem pogledu je ležalo nekaj kot očitaneje in nežnost. Morebiti je imel ta mož v svoji domovini otroka iste starosti, kot je bil Sten, morda je rekel sam pri sebi:

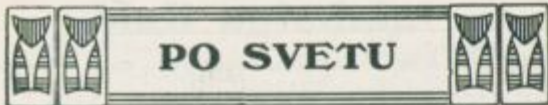
»Rajši bi umrl, kot videl sina na takih potih . . .«

(Dalje.)

Rems (Reims).

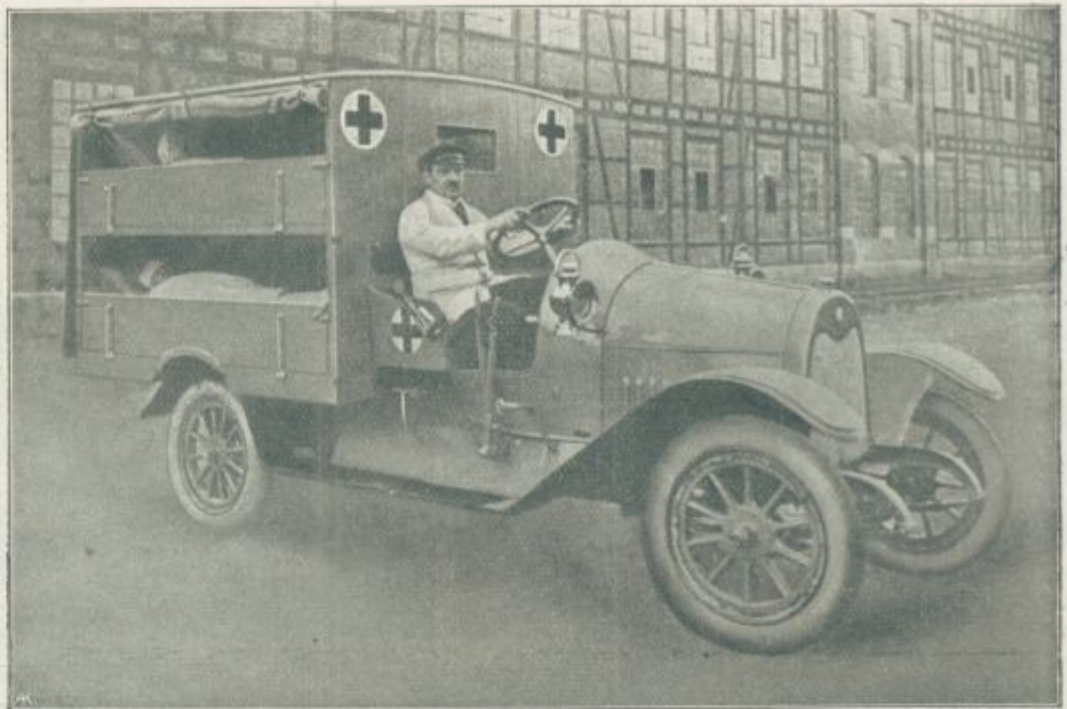
Učinek nemške bombe v glavni mestni ulici.

PO SVETU

Svetovna vojska.

Še nikdar niso avstrijski narodi obhajali obletnice vladanja svojega ljubljene- nega cesarja v takih okoliščinah kakor letos. Vsako leto je bil 2. december vsem mnogim ljudstvom Avstrije praznik radosti, letos pa so se še s posebno vdanostjo zbrali okrog prestola šestinšestdeset let vladajočega cesarja, obnavljajoč prisego zvestobe tem glasneje, čim glasnejši je bojni hrum sovražnikov na meji naše monar- hije. Še nikdar pa tudi naš vladar ni dobil ob tem slovesnem dnevu lepšega vezila od svojih narodov, še nikdar ni prejel jasnejšega dokaza zvestobe nego letos. Dne 2. decembra je prišla vest, z radostnim klicanjem sprejeta širom države, da je padel Belgrad, glavno mesto Srbije, radi katere se je vojska začela. Ta dokaz zve- stobe nasproti vladarju je podpisan s krvjo vrlih avstrijskih čet in junaška smrt mno- gih najjasneje priča, kakšen je duh, ki preveva avstrijska ljudstva. Obenem ima naš častitljivi vladar še eno zadoščenje: država, ki je s predrzno roko segla v našo

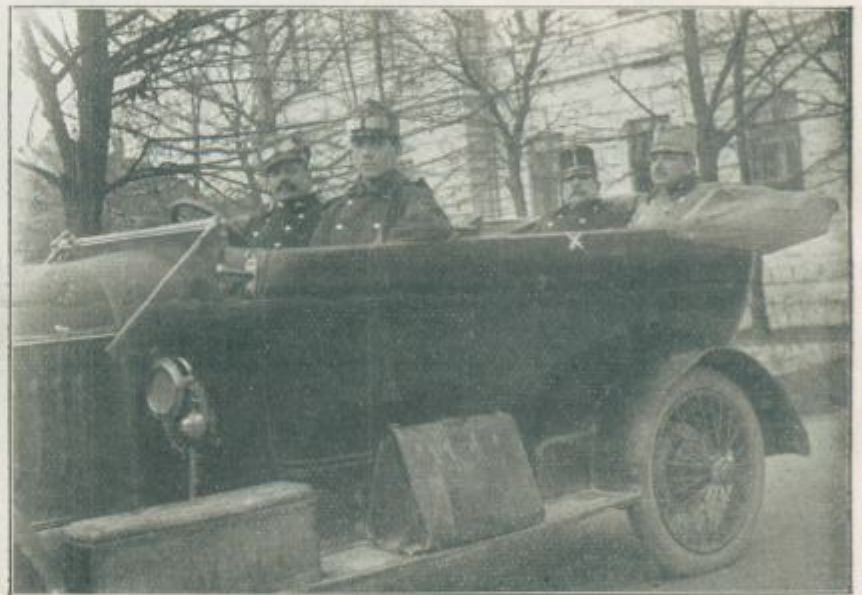

Sanitetni avtomobil za prevažanje ranjencev.

Avtomobil se da s plachtami zavarovati pred slabim vremenom in je tako urejen, da se nosila z ranjenci brez težave spravljajo v voz in jemljejo iz njega. V sedanji vojski se je ta nova naprava zelo dobro izkazala.

Srbski častniki v šotoru.

Komandant bolnišnic na Kranjskem in Primorskem, dr. E. Geduldiger (X), na inšpekcijskem potovanju.

PODLISTEK

Lepa Blanka.

Roman. Napisal P. Zaccone. — Prevel Josip Medic.

(Dalje.)

»Moj oče je vsled stroškov, ki jih je imel z mojo vzgojo, moral precej obtežiti svoje premoženje; vsi so vedeli, da ne živi v bogve kako sijajnih okoliščinah. Zato so se tudi zelo začudili, da so drugi dan, ko so ga zaprli, našli v naši hiši veliko vsoto denarja, o katerem oče ni mogel povedati, odkod je prišel.«

»Toda kako si je on razlagal to?«

»Nič ni vedel; bil je uničen: Everard ni hotel govoriti, stari prijatelji so ga sumničilo. Bal se je in bi bil najrajši umrl.«

»In je bil obsojen?«

»Da, gospod kurat... in sedaj razumete, zakaj sem si jaz, ki sem prepričan o nedolžnosti svojega očeta, zastavil na-

logo, da mu vrnem čast, ki mu je bila ukradena!«

»Ali ste še kdaj pozneje videli gospoda Lansona?«

»Nikoli več.«

»In Everard?«

»Je izginit.«

»Našli ste ga zopet na obtožni klopi pred porotnim sodiščem in ste prihiteli, da ga še zadnjikrat skušate omečiti?«

»To sem hotel. Everard je bil izgubljen, obsojen na smrt, ni mogel ničesar več upati... in tedaj sem prišel k njemu, da ga prosim, naj govori.«

»In kaj hočete sedaj storiti?«

»Kaj namerjam storiti, gospod? Poslušajte: Everardovo truplo bodo čez nekaj ur prenesli na pokopališče zločincev... Tedaj bom zadnjikrat poskusil — počakal bom, da nanovo oživi.«

VI. Pokopališče zločincev.

Poleg pokopališča zločincev, ki ga navadno nazivajo Staro pokopališče, je stalo obširno pritlično poslopje z velikimi okni; njega mračna zunanost je še bolj okrepila

v obiskovalcih tega strašnega kraja občutek groze.

To je bila šola mladih zdravnikov.

Če je kdo pogledal podnevi skozi stekla velikih oken, je videl v notranjosti dvesto do tristo dijakov, vsakega pred človeškim truplom, ki so jih raztelesali. Na to pokopališče so prenašali razen trupel umorjenih zločincev tudi utopljenca, ki jih niso zahtevali njih sorodniki, trupla brez glav, telesa brez imena.

Ko je krvnik končal svoje delo, odnese truplo na Staro pokopališče, kjer ga že čaka čuvaj. Tudi vse drugo je pripravljeno. Jama je izkopana, noter polože truplo, in ko se je to zgodilo, počakajo. Sedaj družina rajnega še lahko zahteva njegovo telo, da ga pokoplje v sveti zemlji; če se pa ne oglasi nihče s tako zahtevo, dvignejo proti večeru telo zopet iz jame, kamor so ga bili začasno položili, ter ga izročijo medicinski šoli, ki ga porabi v znanstvene namene.

To je preprosta, enostavna, uradna stvar.

Dan, o katerem pripovedujemo, je bil

monarhijo, je plačala svoj zločin z glavo, z Belgradom.

Potem, ko so si naše čete priborile prehod preko Kolubare, so se morali Srbi kmalu umakniti iz Belgrada, katerega so od severne strani obstreljevali naši težki topovi. Mesto je močno poškodovano, zlasti starejši del, kjer stoji kraljeva palača. V glavno mesto Srbije je prvi vkorakal hrvaški 26. karlovški črnovojniški polk. S padcem Belgrada je vsa srbska meja zasedena. Obenem pa prodirajo naše čete vztrajno dalje v notranjost Srbije.

Na severu se vrše še vedno hudi boji v črti, ki smo jo označili že pretekli teden. Tam se bije velika, odločilna bitka; Rusi napenjajo vse moči in se ne bojé izgub, da jo odločijo v svoj prid, toda nemško-avstrijska armada ni izgubila doslej nobene postojanke. Da se bitka za nas ugodno razvija, dokazuje dejstvo, da se na severnem bojišču muči tudi nemški cesar. Obkoljeni Pžemišl se doslej hrabro drži. Ruska oblegovalna armada je manjša nego pri prvem obleganju in ne napada več s tako močjo kot prvič. Življenje v trdnjavi je redno in mirno, bolezní ni, mesto je s hrano obilno založeno, vojaštvo trdno upa v zmagó.

Na zahodnem bojišču tudi pretekli teden ni prinesel odločitve. Nasprotniški armadi sta ukopani v svojih postojankah

Zdravstvo na bojišču. Tovorna živina z municijo in zdravili sledi našim četam v Srbiji.

in se skoro ne premakneta z utrjenih prostorov.

Turki nadaljujejo manjše boje z Rusi v Kavkazu in prodirajo z večjo armado

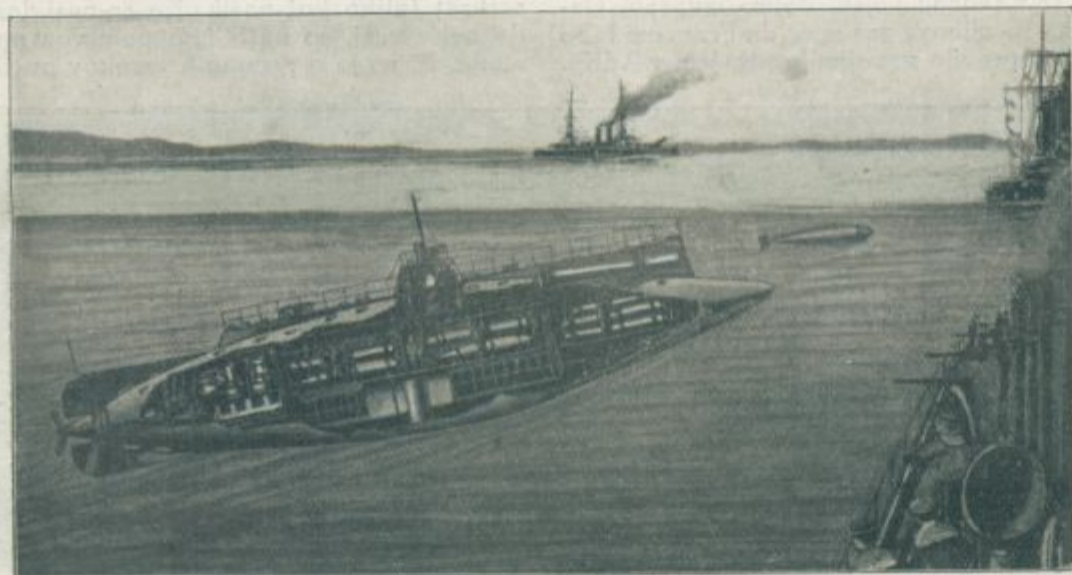
proti Egiptu. Da je Sueški prekop v nevarnosti, dokazuje okoliščina, da so Angleži morali peljati zadnje indijske čete ne skozi prekop, temuč okrog Afrike.

Podmorski čoln.

(Glej sliko.)

V sedanji vojski se je pokazala izredno velika porabljenost podmorskega čolna. Nemčija je na primer uničila s pomočjo podmorskega čolna štiri angleške ladje, medtem ko ji Anglija z vsemi svojimi vodnimi velikani ni mogla napraviti občutne škode. Italija je vsled izkušenj sedanje vojske začela naglo graditi podvodno brodogradnjo.

Naša slika nam kaže podmorski čoln v prerezu in pod vodo. Na vrhu krova vidimo majhno kuplo za poveljnika, iz katere štrli cev z daljnogledom, takoimenovani periskop, s katerim more poveljnik čolna pregledati bližnjo okolico. Prerez nam kaže v sprednjem delu shrambe za torpede, zgoraj vidimo cev, iz katere hiti ravnokar izstreljeni torpedo proti sovražni ladji. V zadnjem delu čolna se nahaja gonilni stroj (večinoma Diesel-motor). V spod-

Podmorski čoln v prerezu.

oblačen; jutro je bilo preveč lepo, večer se je moral končati z nevihto. Težki oblaki so že začeli zakrivati nebo.

Nič ni motilo tožnega molčanja na tem žalostnem kraju, kot včasí glas ptice, ki se je izgubila na pokopališče.

Prišel je mož, ki je mirno kadil pipo, ter je izkopal grob.

Kmalu potem se je zaslišal zamolkel ropot.

Pripeljal se je težak voz, obdan od žandarjev, in štirje čuvaji so molče položili telo obsojenčeve v ta začasni grob.

Komaj je bilo telo v grobu, so vsi, ki so ga spremljali, hitro odšli, ker niso hoteli ob hudi uri, ki se je pripravljala, ostati na tem kraju.

Pokopališki čuvaj jih je spustil skozi vrata, ki jih je potem dobro zaprl, in je odhitel v hišo. Podvizal se je, da se ubrani nevihte, ki se je bližala. Zaprl je okna, poklical otroke, ki so se igrali na bližnjih grobovih, in ko je mislil, da je njegova

družina tako na varnem pred prihajajočo hudo uro, je sedel v sobo v pritličju.

V tem trenutku je blisk prekal oblake in obsvetlil vse širno, črno nebo.

Skoro v istem hipu so se tudi odprla vrata, ki so vodila na cesto, in v vežo sta stopila dva moža.

Bila sta kurat Karlo in Leon.

Čuvaj jima je pohitel naproti in jima ponudil, naj stopita pred nevihto pod njegovo streho. Spoznal je kurata jetnišnice Rokat in ga je spoštljivo pozdravil.

»Izbrali ste zelo slabo vreme, da nas obiščete, gospod kurat,« je dejal čuvaj. »Tako je bo ulil dež... Če hočete za nekaj trenutkov stopiti v mojo hišo...«

Medtem ko je čuvaj govoril, je Leon nemirno hodil semintja, ves razburjen in nestrpen. Komaj je končal, je burno pristopil h gospodu Karlu, kakor bi se bal, da sprejme čuvajev predlog.

»Hvala, gospod!« je odgovoril živahno. »Jaz imam tukaj važen opravke in gospod kurat je bil tako ljubezniv, da me je spremljal, ker sem tujec. Jaz bi želel...« je dejal Leon boječe.

»Kaj želite, gospod?« je vprašal čuvaj.

»Pred eno uro so sem pripeljali telo nesrečneža, ki je bil zaprt v ječi Rokat.«

»Res.«

»Ali bi ga smel videti? Bil mi je znaneec,« je rekel Leon.

»Predpisi ne dovoljujejo kaj takega,« je odgovoril čuvaj, ozrši se v zadregi na gospoda Karla. »Toda če Vas je pripeljal gospod kurat, Vam moram zaupati.«

»Torej pojdem lahko k njegovemu grobu!« je vzkliknil Leon veselo.

Ravno ko je hotel čuvaj odgovoriti, so se odprle naenkrat vse zatvornice neba in ploha, gnana od besnega vetra, je začela padati z izredno močjo.

Trije možje so morali pribežati v hišo; Leon se je vrgel na stol, proklinjajoč nemilo usodo in ozirajoč se v grozeče nebo, ki so ga zdajpazdaj razsvetljevali bliski.

Nevihta je trajala najmanj dve uri.

Nesrečni mladenič ni nič več govoril. Videl je, da se ne more boriti proti takim oviram, in je prosil Boga, naj se ga usmili.

Naenkrat pa je vstal in živahno stopil k vratom.

njem delu so spravljeni električni akumulatorji, kateri dajejo popolnoma potopljenemu čolnu potrebno gonilno silo. Manjši prostori v sredi čolna so odmenjeni za posadko ladje in shrambe.

V navadnih razmerah plava čoln na površju, tako da je ves krov s kuplo izven vode. Kadar je treba čoln potopiti, tedaj spuste v nalašč za to odločene prostore toliko vode, da se čoln pogrezne pod površje. Stene čolna in priprave (manometer) so prirejene tako, da se čoln lahko potopi do 50 m globoko, ne da bi vodni tlak (5 atmosfer) stene utrl. Novejši čolni so razmeroma veliko večji, ker so prirejeni v ta namen, da se z njimi plove tudi na večje daljave, seveda le na površju. Motorji imajo do 1200 konjskih sil, s katerimi plove čoln na površju s hitrico do 15 milj,

pod vodo pa 8—12 milj.

Velika prednost tega bojnega sredstva je to, da ga sovražnik ne more opaziti, dokler se mu popolnoma ne približa. Čoln se drži pod vodo par ur. Posadka ima s seboj priprave, da čisti slabi zrak; ra-

Maroški sultan. Mohamedanski prebivalci Maroka so se po napovedi svete vojske dvignili proti Francozom.

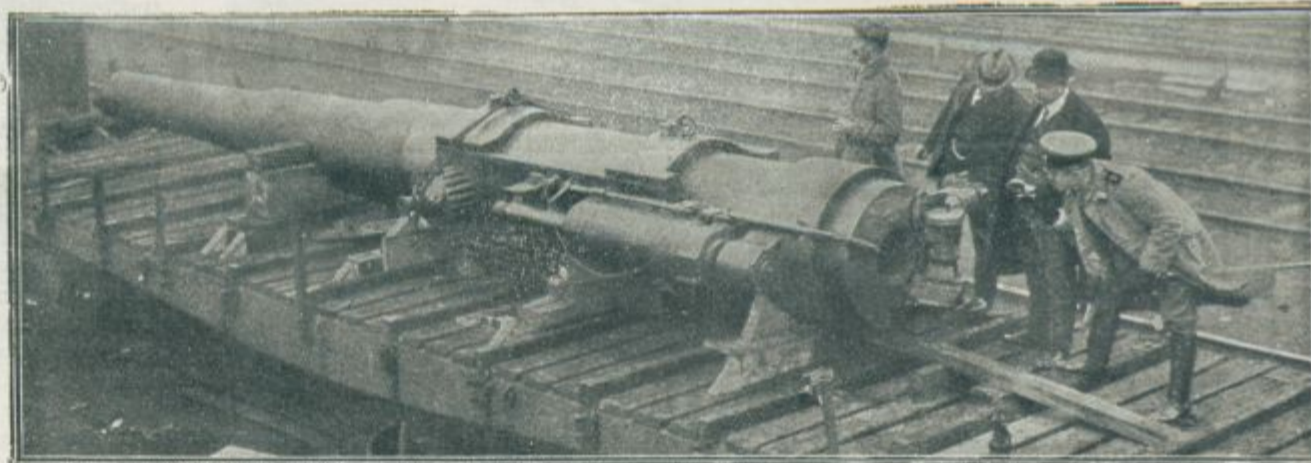

Ob vodnjaku na osvojenem srbskem ozemlju. Vojaki raziskujejo, ali ni voda zastrupljena.

zen tega ima še v steklenicah kisik, s katerim izrabljeni zrak nadomešča. Posadka šteje 10—15 mož, veliki podmorski čolni tudi do 30. Tudi avstrijski podmorski čolni so se v sedanji vojski dobro izkazali. Deloma je njihova zasluga, da Francozi tako malo opravijo s svojim brodovjem v Adriji.

Koroški Slovenec odlikovan.

Dne 8. septembra zjutraj so primorali Rusi naše k umikanju. Rusov je bilo desetkrat toliko kot naših. Ko so naši došli do neke vasi, so našli tam poln voz municije, ki so jo iz neznanih vzrokov pustili

Prevoz angleškega oblegovalnega topa, zaplenjenega v Antverpenu.

Nebo se je bilo malo zjasnilo in med mokrimi vejami dreves je prisijal žarek solnca.

»Pojdimo, lepo prosim, pojdimo!« je dejal Leon, obrnivši se h gospodu Karlu.

»Pojdimo!« je odgovoril kurat mirno.

Napotili so se. Čuvaj je hodil spredaj, da jim pokaže pot, takoj za njim pa je stopal Leon.

Čez pet minut so se ustavili.

»Tukaj je,« je rekel čuvaj in pokazal na grob.

Z enim samim skokom se je Leon približal mrliču in je odgrnil prt, ki je razmočen lepel na mrtvih udih...

Toda komaj je ugledal trdo, ledeno mrzlo telo, je omahnil nazaj in kriknil.

»Le mirno, prijatelj moj!« mu je pošepetal na uho previdni kurat.

»Saj je mrtev!« je dejal Leon obupno. »S seboj v grob je vzel našo srečo! Prišla sva prepozno! Oh, Bog se me neče usmiliti! Ubogi oče... uboga Armanda...«

Ko se je Leon tako vdajal svojemu obupu, je gospod Karlo jel opazovati truplo.

»Zmota je izključena,« je rekel čez malo časa, »udi so mu trdi kakor mrliču in — kar je glavno — saj je že začel trohneti!... Poglejte, prijatelj, pogledjte sami!«

Pri teh besedah je odgrnil tudi prt, ki je mrliču zakrival obličje, in je Leona potisnil bliže, da si ga ogleda.

Leon se je ozrl na mrtvi obraz, je ostrmel in se začuden zgani.

Bodisi, da je opazil nekaj nenavadnega, bodisi, da se ga je polastila nova misel — stal je molče, prestrašen in ni obrnil pogleda od obsojenčevega obraza.

»Torej?« je rekel gospod Karlo, ki se je v resnici bal, da je njegov prijatelj zblaznel.

Toda Leon je položil prst na svoje obledele ustnice.

»Tiho, gospod kurat, tiho!« je dejal z globokim, trepetajočim glasom.

Nenadoma se je obrnil k čuvaju. Dosegel je z največjim naporom, da mu je obraz bil zopet popolnoma miren in jasen.

»Čujte,« je dejal in se je z največjim samozatajevanjem celo nasmehnil, »ali

veste zanesljivo, da so obsojenca položili v ta grob?«

»Popolnoma zanesljivo.«

»In se gotovo ne motite?«

»Izključeno! Ni mogoče, da bi se zmotil!«

»Hvala. Samo to sem hotel vedeti, in če ste sedaj tako prijazni, da naju pustite za nekaj trenutkov tukaj sama... prideva kmalu za Vami!«

Komaj je čuvaj bil odšel, je gospod Karlo naglo stopil k mladeniču.

»Kaj je vendar?« je vprašal živahno.

»Kako da ste se naenkrat tako izpremenili, zakaj?«

Leon je odločno odmajal z glavo, kakor človek, ki se je prebudil iz strašnih sanj in se boji, da se zopet izgubi vanje.

»Kaj da je, gospod kurat?« je odgovoril z odločnim glasom, »vprašate me, kaj da je? Ali niste sami videli?«

»Kaj?«

»To truplo...«

»Kaj je z njim?«

»To truplo, gospod kurat, ni Everardovo truplo!«

(Dalje.)

Janko Kočnik,
koroški Slovenec, odlikovan
s srebr. kolajno za hrabrost.

Franc Juhart,
padel na južnem bojišču.

Franc Pogačar,
padel na severnem bojišču.

Franc Tanko,
padel na južnem bojišču.

Dr. Franc Primšar,
priljubljeni zdravnik na po-
rođn. oddelku dež. bolnišnice
v Ljubljani, padel pri izvrše-
vanju svojega poklica na se-
vernem bojišču.

tirolski cesarski strelci. Ko je naš stotnik videl municijo, je rekel: »Če bi kdo peljal ta voz z nami, bi mi bilo zelo ljubo.« Drugi so se umikali, Janko Kočnik in neki četovodja sta sklenila, da voz rešita. V nekem vrtu sta našla dva konja; zapregla sta ju v voz in — takoj naprej! Pri tem sta se toliko zamudila, da jima je neka ruska patrolja po drugi strani prišla za par korakov naprej. In ko sta privozila vzporedno z Rusi, so ju prav pošteno pozdravili s krogli. Toda »hvala Bogu,« piše Janko dalje, »ni bilo drugega, kakor — najini konji so jo še bolj ubrali in dobro je bilo. Zvečer sva potem zdrava pripeljala voz h kompaniji. Tako sva oba dobila srebrne kolajne I. tazreda.«

† Franc Juhart,

mlad mož, komaj 31 let star, malo poznan med širnim svetom, tembolj pa v Savinjski dolini. Bil je eden najboljših in najzvestejših članov S. K. Z. Zvest soprog, skrben oče, poln žive vere je z mladeniškim ognjem, a trezno premišljenostjo rad prišel za delo, v korist ljudstvu. Bil je vzoren, skrben, marljiv gospodar na svojem posestvu, katerega je še le pred petimi leti prevzel od svojega očeta. Že pri prvi mobilizaciji je stopil pod orožje in odšel s svojimi tovariši na južno bojišče, kjer je bil 20. ali 21. septembra težko ranjen od sovražne krogle. Spravili so ga v bolnišnico v Dolnjo Tuzlo, od tam pa so ga 10. oktobra prepeljali v Budimpešto, kjer je že 14. oktobra izdihnil svojo junaško dušo. Njegova soproga ga je dala prepeleti domov, kjer se nam je odprla zgornja rakev, da smo ga mogli videti skozi stekleno, notranjo krsto. Pogreb se je vršil 22. oktobra popoldne na najslavesnejši način na braslovško pokopališče. Junaku so dali časten grob, kjer naj čaka vstajenja!

† Četovodja Franc Pogačar.

Ni dolgo še, odkar je došla s severnega bojišča tožna vest, da je umrl junaške smrti Franc Pogačar. — Počasi in boječe se je plazila naprej proti Gorenjski. Najdalje se je mudila pod Stolom, kjer leži prijazna fara Breznica. Potrkala je zdaj na ta, zdaj na ona vrata in se razodela. Skrbno pa se je izogibala rodne hiše padlega. Slednjic — po dolgih dneh — je morala vstopiti: Nosite vdano! Sin Vaš in ponos vse fare — on je mrtev. Padel je zadet v glavo 18. oktobra v bitki severozahodno od Volice dolne. Vojaki 6. stotnije 17. pešpolka so ga pokopali s solzami v očeh. Saj jim je bil vseskozi dober četovodja. Ljubili to ga tako nižji, kakor višji.

Da! — In če je bil vojaštvu že predrag in mil, kako šele svojcem in rojakom! Marsikateri je občudoval njegovo telesno lepoto. Še lepša je bila njegova duša. Bil je ponižen, skromen, miren. Živel je vzgledno in spodbudno. Vsakemu je izkazoval ljubezen, kjerkoli je le mogel. In staršem! Znana je njegova požrtvovalna postrežba ob dolgotrajni bolezni mamice. Ni čuda torej, da so ga povsod ljubili, ni čuda, da so ga želela razna društva v svojo sredo. Komaj je bil ustanovljen odsek Orla, že je bil izvoljen za predsednika. Izobraževalno društvo ga je prištevalo odbornikom, ravno tako gasilsko. Živinorejska zadruga je našla v njem svojega tajnika in pevski moški zbor dobrega tenorista.

»Za domovino!« se je glasilo njega geslo. Za domovino je delal in trpel — umrl. . . Neomadeževano je bilo njegovo življenje — mučeniška smrt. To ravno naj tolaži žalostne ostale, osobito brata, starše.

Ti pa, nepozabni Francelj, počivaj sladko, dokler se ne snidemo!

† Franc Tanko.

Umrl je junaške smrti črnovojniki četovodja Franc Tanko, paznik deželne prisilne delavnice. Na južnem bojišču je bil 21. oktobra težko ranjen prepeljan v rezervno bolnico v Zavidovič, kjer je 28. oktobra umrl in bil ravnatom 29. oktobra pokopan.

Tanko se je rodil dne 28. decembra 1880 l. v Hrovači pri Ribnici. Dopršil je ljudsko in obrtno nadaljevalno šolo. Služil je pri c. in kr. pešpolku št. 16 in dosegel šaržo četovodje. Dne 24. januarja 1905 je vstopil v deželno službo kot provizoričen paznik. Službovanje v deželni službi je za nekoliko časa prekinil. Med tem časom je bil pri jetnišnici c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani nastavljen kot pomožni paznik. Po preteku dveh mesecev je vstopil zopet v deželno službo. Od jeseni 1912. je opravljal kot paznik službo nadzornika deželne pristave na Kodeljevem. Dasiravno izučen krojač, se je skazal vsled svojega velikega zanimanja in svoje marljivosti zelo uporabljivim, vestnim in zanesljivim tudi pri vseh opravkih v hlevu in v mlekarni. Težko se mu je bilo ločiti od živine, ki jo je z ljubeznijo oskrboval. Za njim žaluje potrta žena s štirimi nedoraslimi hčerkami, žaluje pa tudi zavod, ki je izgubil zvestega in vestnega uslužbenca. Njegovo vojaško zvestobo lepo označujejo besede, ki jih je pisal 12. oktobra iz Tolmina svojemu ravnatelju: »Iz Tolmina odidemo v Bosno — hrabri za dom in cesarja!« Dragi, nepozabni Tanko, lahka naj ti bo bosenska zemlja!

Zgodovina topa.

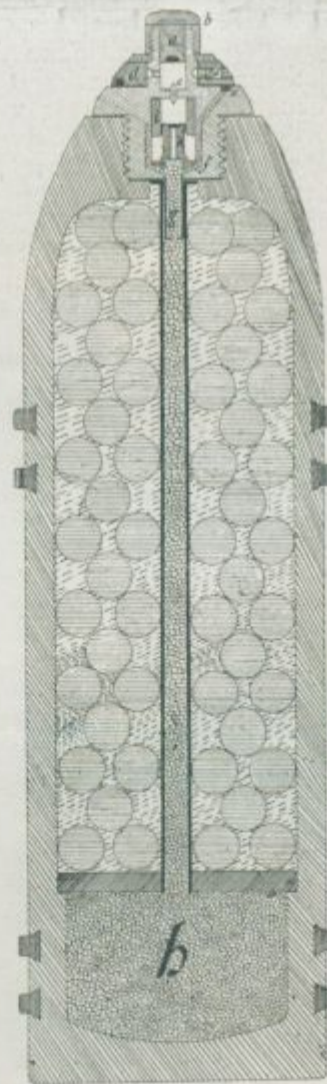
Kanonik Iv. Sušnik.

(Dalje.)

Iz gladkih topov so streljali deloma tudi že votle, z razstrelivom napolnjene krogle, katere so imenovali bombe ali granate. Angleški častnik Shrapnell je sprožil misel, da bi se granata znotraj le na sredi napolnila s smodnikom, ob krajih pa z malimi krogli. Četudi se ta iznajdba pri starih topovih ni obnesla, je vendar sprožena misel ostala in se dejansko prenesla na dolge projektele sedanjih topov. Tudi ime »šrapnel« je ostalo in nešteto vojakov je njegove grozne učinke moralo prekusati v sedanji vojni. Oglejmo si moderni šrapnel, ta strah

vojakov, nekoliko natančneje.

Priložena slika nam kaže šrapnel v prerezu. V zunanji obliki se šrapnel od granate ne razločuje. Spodaj in malo nad sredo ima pod dva bakrena obročka, v katera se risi topove cevi vrezajo in projektile prisilijo, da cev do cela napolni in se vsled vijakastih risov začne sukati krogi svoje osi. V novih topovih je zavoj risov v cevi proti koncu močnejši, kakor pa s početka, vsled tega ima tudi projektile samo ob zadnjem koncu močnejši bakreni pas, v katerega se risi vrezajo, spredaj pa je toliko obročka, da gre projektile po cevi čisto na polno. Obod šrapnela je pripravljen iz litega je-

Šrapnel v prerezu.

kla in razločujemo v njem tri razdelke. Zgornji nosi vžigalni aparat, glavno vsebino.

Kranjski deželni odbor med svetovno vojsko.

Deželni odbor se posvetuje o vojnem posojilu. V pročelju dež. glavar dr. Šusteršič, ki referira. Na glavarjevi desnici dež. odborniki: Dr. Pegan, dr. Zajc, dr. Triller. Na levici: Grof Barbo, dr. Lampè. Zapisnikar dr. Tomazič.

zavzemajo kroglice, spodnji del hrani pa razstrelivo. Naloga šrapnela je, da se potem, ko je izstreljen, razpoči v zraku in usuje kroglice in drobce železa na sovražnika. Spodnji del, kateri hrani strelivo, ima nekoliko močnejše stene, zgornji s kroglicami napolnjen pa mnogo tanjši obod. Oba predela sta ločena z železno steno. Naš sedanji šrapnel vsebuje 332 kroglic dvojne velikosti po 9 gramov in 13 gramov. Vmesni prostor med kroglicami je bil navadno izpolnjen z vlitim žveplom, da so kroglice na tesno ležale in se ob razpoku niso zmlinčile. Sedaj pa nasujejo med kroglice smodnika, ali smodniku podobno razstrelivo, katero se vžge in vsled večjega dima omogoči, da se razpok šrapnela tudi na velike daljave še lahko opazuje.

Gorenji del šrapnela ima vstavljen vžigalni aparat. Slednji je lahko tako prirejen, da se projektil razpoči poljubno v zraku, ali pa šele potem, ko pade na zemljo ali kak drug trd predmet. Prej so bila ta vžigala posebej ločena: granate so imele vžigala, ki so delovala ob padcu, šrapneli pa so se vžigali v teku. Sedaj je to večinoma spojeno v enem vžigalu.

V zgornjem delu vidimo v cevki valjasti kosček kovine *a*, kateri se v cevki do bodice *c* na lahko semintja premika. Na spodnjem delu valjčka je črno zaznamovana vžigalna kapica, katera se vžge, če valjček *a* pade na bodico *c*. Da se pa to ne zgodi pred časom, je skozi valjček in cevko, v kateri se nahaja, vtaknjena iglica *b*, katera valjček trdno drži, da ne pade na bodico *c*. Navadno ima šrapnel v tej cevki še eno močnejšo iglo pretaknjeno, katera se šele neposredno pred vlaganjem naboja odstrani. Ta igla brani, da se valjček med vožnjo ali prekladanjem ne premakne in kaka nesreča ne zgodi. Pri strelu se vsled silnega sunka v topovi cevi iglica *b* zlomi, valjček *a* pade na bodico *c* z vžigalno kapico, katera se vžge in skozi predor prenese ogenj v prostor *d*. (Dalje.)

Bitka pri Borodinu.

(Iz romana »Mir in vojna« L. N. Tolstoja.)
(Konec.)

Nekaj ranocelnikov je pritiskalo moža ob prsi, medtem ko je njegova bela, velika,

močna noža vztrepetavala; z mrzličnimi kretnjami je često krčevito požiral in jecal. Dva zdravnika, eden bled in trepetajoč, sta se molče ukvarjala z drugo krvavo nogo tega človeka. — Ko je zdravnik bil gotov s Tatarjem, čez katerega so razgrnili njegov plašč, si je obrisal roke in je stopil h knezu Andreju, mu pogledal v obraz, se potem obrnil in nevoljno zaklical ranocelnikom: »Slecite ga! Kaj čakate?«

Knez Andrej je mislil na svojo najzgodnejšo mladost, ko so mu ranocelniki z zavihanimi rokavi naglo odpenjali in slačili obleko. Zdravnik se je globoko sklonil nad rano, jo otipal in težko vzdihnil. Nato je dal neko znamenje. Toda knez Andrej je vsled mučne bolečine v notranjosti telesa omedlel. Ko se je slednjič zopet zavedel, so bile razbite kosti stegna že odstranjene, kosi mesa odrezani, rana obvezana in obraz so mu škropili z vodo. Ko je odprl oči, se je zdravnik sklonil nad njim, ga molče poljubil na ustnice in odšel.

Po mukah, ki jih je prestal, je knez Andrej občutil blaženost, kakršne že dolgo

ni užil. Vsi najboljši, najsrečnejši trenutki njegovega življenja, zlasti iz najdaljnje mladosti, ko so ga slekli in položili v posteljico, ko ga je pestunja uspavala s pesmijo in je bil že srečen vsled zavesti, da živi — so oživel v njegovi domišljiji, pa ne kot minili, marveč kakor resnični.

Medtem so se zdravniki ukvarjali s tistim ranjencem, čigar obraz se je knezu Andreju dozdeval znan, vzdigovali so ga in ga mirili.

»Pokažite mi ... o ... o ... o ... o!« se je razlegalo njegovo prestrašeno, z jecaji pretrgano stokanje, tako da je moral tudi knez Andrej jokati. Bodisi zato, ker umira brez slave, ali ker mu je bilo težko, ločiti se od življenja ali misliti na to nepovratno mladost, ali morda zato, ker je trpel, ker so drugi trpeli in zlasti ker je ta človek poleg njega tako bedno ječal — hotelo se mu je jokati in pustil je svojim pobožnim, veselim solzam, da teko.

Ranjencu so pokazali s škornjem vred odrezano nogo.

»O — o — o!« je ječal in zdravnik, ki je stal pred ranjencem, si je zakril obraz ter odšel ...

Nenadoma je knezu Andreju vstal nov, nepričakovan spomin, spomin iz čistega, ljubelega detinstva. Mislil je na Natašo, kakršno je prvič videl na plesu, z nežnim vratom in belimi rokami, z boječim in vendar srečnim obrazkom; ljubezen in nežnost se mu je vzbudila še krepkeje in živeje v duši, nego kdaj poprej ... in solze so mu zalile oči. Ni se mogel premagati, da bi odkritosrčno, grenko ne zajokal nad ljudmi, nad seboj in nad njihovimi in svojimi grehi.

»Sočutnost, ljubezen do tistih, ki nas ljubijo, ljubezen tudi do tistih, ki nas ne ljubijo, ljubezen celo do sovražnikov, ki jo je oznanjeval Gospod na zemlji in ki je nisem razumel — zaradi tega mi je žal za življenje, da, to bi mi še ostalo, če bi živel. Toda sedaj je že prepozno — to čutim!«

12.

Strašni pogled na bojišče, ki je bilo z mrtveci in ranjenci kakor posejano, občutek teže v lastni glavi, poročilo, da je ubitih ali ranjenih dvajset njegovih najboljših generalov in slednjič zavest, da je nekdanj tako močna roka opešala — vse to je vplivalo na Napoleona, ki se je sicer rad oziral po mrtvecih in ranjenci, tako »preizkušajoč moč svojega duha«, kakor se je izražal. Ta dan pa je grozni pogled na bojišče popolnoma zlomil njegovo duševno moč, tako da je bojišče hitro zapustil in se vrnil k ševardinskemu okopu. Truden, motnih oči, rdečega nosu in hripav je sedel na poljskem stolu in je nehote, ne da bi dvignil oči, poslušal grmenje topov. S skoro bolestno nestrpnostjo je čakal konca bitke, katero je on vodil, kakor je menil, ki je pa vendar ni mogel ustaviti. Sočutje ga je za hip premagalo, tako da je sam trpel tisto trpljenje in smrt, ki jo je videl na bojišču. Teža v glavi in prsih ga je spominjala, da bo tudi on morda moral trpeti in umreti, tako da v tem trenutku ni želel ne Moskve, ne zmage, ne slave. Kaj mu je bilo treba še slave? Počitek, mir in pokoj — to je bilo edino, po čemer je hrepenel. Toda ko je bil na višini pri Semenovskem, mu je načelnik artiljerije predlagal, naj bi se na tej višini postavilo nekaj baterij, da se okrepi ogenj na tiste čete, ki so bile zbrane pred Knezovim, in Napoleon je pritrdil ter ukazal, naj mu o uspehu te baterije poročajo! Potem je res prišel adjutant s poročilom, da strelja po ukazu Veličanstva 200 topov na Ruse, da pa ti ravnotam stoje, kakor prej. »Cele vrste podira naš ogenj in se vendar ne ganejo,« je rekel.

»Še več hočejo!« je vzkliknil Napoleon hripavo.

»Sir?« je dejal adjutant, ki ni razumel.

»Še hočejo,« je rekel Napoleon mrko, »dajte jim torej še!«

Tudi brez njegovega povelja se je zgodilo, kar je hotel; le zato je ukazoval, ker je mislil, da pričakujejo od njega povelj — in zopet se je znašel v svojem prejšnjem, umetnem, umišljenem svetu veličastja in zopet je vršil, meneč, da dela zase, ono trdo, žalostno in težko, nečloveško vlogo, ki mu je bila odločena. Ne samo to uro, marveč ves dan je težilo duha in vest tega moža; on je bridkeje nego vsi ostali udeleženci te strahote čutil veliko težo tega, kar se je godilo.

13.

Več tisoč ljudi je v raznovrstnih oblikah ležalo mrtvih na poljih in travnikih, na tistih poljih, ki so jih skozi stoletja enakomerno sejali in želi, tam, kjer so kmetje iz vasi Borodino, Gorkij, Ševardino in Semenovsko pasli svojo živino. Obvezovališče je tonilo v krvi in čete ranjencev in neranjencev vseh vrst orožja so se vlačile bledih lic na eni strani proti Moskvi, na drugi nazaj proti Valujevi. Druge bolne in lačne množice so marširale pod vodstvom svojega poveljnika naprej. Še drugi so stali na svojih mestih in so streljali. Nad poljem, prej tako lepim in jasnim, sedaj polnim bliskajočih se bajonetov in smodnikovega dima, je ležala plast megle in zoprno je dišalo po smodniku in krvi. Para in oblaki so se zgoščali in rosilo je na mrtve in ranjene, na prestrašene, obupane ljudi, kakor bi hotelo s tem reči: Dovolj, dovolj, ljudje! Nehajte! ... Spomnite se, kaj delate!

Fot. A. Gregorec.

Mlad junak s starim orožjem.

Težki nemški topovi pred Dünkirchenom (Dinkirhen).

DOGODBE

Previdna straža. Na Tatarskem griču, najvišji točki pri Pžemišlu, pripoveduje neki poročevalec, kjer se nahajajo važne opazovalnice, sem naletel na huzarja. Ko je šel v vojsko, je bil desetnik in je sedaj že četovodja. Vprašam ga, zakaj je tako hitro napredoval.

»Za malenkost! Pravzaprav za nič!« mi odgovori.

»Nekaj ste vendar morali narediti?«

»No, glejte, bilo je tako: Bil sem tukaj na straži ponoči. Naenkrat opazim svetlobne znake. Mislil sem si: zakaj bi morali to ravno naši znaki biti? Ravnotako so lahko sovražnikovi! Za vsak slučaj si Morsejeve znake napišem. Zjutraj jih oddam poveljstvu. Pokazalo se je, da je bil ruski ukaz, ki je obsegal najvažnejša povelja za naslednji dan. Ujeti telegram so prevedli in takoj uspešno porabili. Zato sem napredoval.«

»Kdaj ste služili?«

»Pred desetimi leti. Takrat sem se naučil Morsejevih znakov.«

»In kaj ste po poklicu?«

»Branjevec, gospod.«

ZDRAVSTVO

Bolezni v glavi. Stolci pest bršljinovega listja, pest bršljinovih jagod in dve pesti vrtničnega listja, deni v steklenko, nalij laškega olja, zamaši in postavi za nekaj dni na solnce. S tem maži tilnik in sencá.

Skula ali zazobica povzroči hudo oteklino in bolečine. Skuhaj suho smokvo na mleku in jo drži v ustih; na lice si naveži v toplem olju namočeno krpo; po životu se umij z mrzlo vodo. — Tudi obkladki vročega ovsa pomagajo, da skula hitreje dozori. Kadar se je predrla, si izperí usta večkrat z arniko ali z žajbljevim jesihom.

Za ogrce. Zvečer in zjutraj si namili obraz z dobrim milom in zbríši z mehko otiračo. Napravi si mazilo: Glicerina 5 gramov, kisa 50 gramov, kolonjske vode 50 gramov, rožmarinove vode 5 gramov, prekuhane vode 200 gramov — v to namoči gobo in zmoči ogrce trikrat, pa se ne smeš obrisati. Kadar greš v posteljo, namaži ogrce z zmesjo 3 gramov resorcina in 27 gramov lanolina.

Razpokane roke namaži z zmesjo medu in glicerina, ne umivaj jih s sodovim milom in namoči jih večkrat v gosto in toplo izkuho pšeničnih otrob. Najboljše milo za občutljivo polt je benečansko ali kastiljansko. Dobi se v drogeriji.

Opešane oči. Umivaj si obraz z rožmarinovim čajem in namaži si veke zvečer z medom. Glej, da ne gledaš pri večernem delu v plamen svetilke.

Za krče in napetost. Zmešaj enake dele baldrijana, blaženega korena, poprove mete in pomerančne lupine ter si skuhaj iz tega čaj; ali pa namoči na vinu in jemlji vsak dan po kosilu dve žlici vina.

Za zamašen nos. Naredi maslo iz neslane sladke smetane, prevri na njem pest majaronovih plev in pest bosiljaka in si maži s tem nos od znotraj in od zunaj.

Za vneta čreva pri otrocih hvali izkušena mati klistir iz škroba. Pol žličke škroba razmaži z mrzlo vodo, potem primešaj počasi pol skodelice kropa. Vbrizgaj mlačno. Je dobro tudi za odrasle.

Za ledvične in mehurjeve bolezni. Razsekaj na drobno 1/2 kg cikoriije (cimo in korenino), 1/2 kg breskovega listja, 1/2 kg peteršilja (nat in korenino) in 1/2 kg perja rdeče

jagode; deni v lončeno posodo, nalij 6 litrov vode in pristavi. Ko je vrelo pol ure, precedi in pretlači, potem primešaj tekočemu 120 g prahu brinjevih jagod in 1/2 kg stolčnega sladkorja. Postavi posodo za osem dni v klet, potem pripravi čiste in suhe steklenice, nalij vanje pijačo, zamaši in spravi na hladnem prostoru. Pri nalivanju razgrni čez lij platneno krpo, da pobere, kar je ostalo še gostega. — Te pijače jemlji na dan po tri male kupice (približno 1/2 litra). Pregašla bo vodenico in druge bolezni, ki izhajajo iz ledvic in mehurja.

Pazite na nože! Majhna otiska, ožuljenje je pogostoma vzrok dolgim bolečinam na nogah, včasih celo neozdravljive rane ali raka, in to samo vsled neprevidnosti. Lani je padel delavcu zabož na nogo. On se ni brigal. Čez pol leta se je naredila lisa, iz katere se je razvila rak-rana, ki mu je odjedla nogo. Deklica si ožuli nogo v novem šolnu. Nosi naprej črne nogavice in tesno novo obuvalo. Nasledek je zastrupljenje krvi. Ta dobi zanohtnico od pritiska čevlja, gnoji se naprej in naprej — toda ona nosi še vedno črne nogavice in isto obuvalo, leta od zdravnika do zdravnika, kupuje draga mazila. Drugi ima kurje oko, a nosi tesno obuvalo, šepa, dokler se mu ne vname prst; oni ima ozeblino, pa nosi letne tenke čizme v zimi in mrazu. Zopet drugi sedi cele dni v premočenih nogavicah in čevljih in se čudi, kako da je vedno nahoden, da je dobil v nože udnico, trganje, da mu pešajo noge. Noge so steber človeka, gleda se preveč in vendar premalo nanje. Preveč v tem oziru, da mora biti obutev tudi na kmetih in tudi v hudi zimi tenka, da se more lepo oprijeti nog. Črevljar že ne podlaža več debele podloge, že ne kupuje nihče debelega usnja. Dosti bolj zdravo bi bilo, če bi hodili bosí po vodi in blatu, kakor da lepi na nogah mrzlo in mokro usnje.

Ako pade komu kaj na nože, naj se sezuje takoj, četudi ni nič posebnega, in naj si masira otiščano mesto. Če se kaj pozna, je treba takoj obkladka; za silo je dobra mrzla voda, boljša je vroča, kolikor more kdo prenesti. Par dni tople senene kopeli za nogo in vroči seneni obkladki, utiranje z arniko, in prepričeni bodo hudi nasledki. Ako te pa kaj opominja, pojdi zarána k zdravniku. Ako se je poškodovala noga zelo, je treba zrezati obutev previdno z nože, oviti ranjeno mesto, če ni drugega, z mokrim robcem, in poklicati zdravnika ali odpeljati ponesrečenega hitro v bolnišnico. — Kdor si je ožulil nogo, ne sme nositi pisanih nogavic in ne obuti se, dokler se ni pozdravila noga popolnoma. Včasih je usnje od bolne živali, kar slabo vpliva na nogo. V novo obuvalo natlači praproti, v mokro obuvalo papirja, ovsa ali slame. Imej vedno več parov čizmóv ali čevljev; je bolj zdravo, če obuješ danes ta par, jutri drugega, tudi ni treba tedaj obuvati mokrega. Kdor ima ozeblino, mora imeti pozimi prostorno, mehko in toplo obutev. Kdor ima kurje oko, naj nosi tenko, mehko in veliko obutev, potem se izgubi kurje oko samo od sebe. Vsako ranico na nogi je treba hitro ozdraviti, nogo držati na miru, kopati v otrobih in zavijati v platno. Ogibati se je visokih pet in tesne oblike — lepa je noga, če je zdrava in urna.

GOSPODINJA

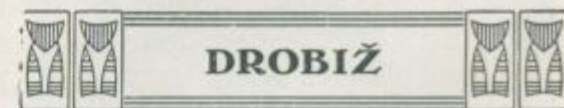
Božično pecivo. Tudi pri običajnem božičnem pecivu se bo treba letos nekoliko omejiti. Delati bomo smeje le kaj takega, kar ne pride predrago. Menim, da bo marsikateri ustrezno, če prinese »Glasnik« nekaj navodil za napravo cenega in obenem dobrega božičnega peciva.

Angleški piškoti. Iz 1 kg moke, 1/2 kg sladkorja, 15 dkg surovega masla, 1/4 litra kisle

smetane in štirih celih jajc napravi testo. Prideni mu tudi kavno žličico jedilne sode in nekoliko drobno zrezane limonove lupinice ali vanilje. Testo pusti nekaj časa, če mogoče čez noč, da počiva. Drugi dan ga zvaljaj za nožev rob debelo, zreži z oblikovali srčeca, zvezde, venčke itd. Kosčke polagaj na pomazano ploščevino in jih rumeno speci.

Črno blago, kakor tudi blago občutljivih barv, očistiš zelo lepo z vodo, v kateri si kuhala divji kostanj. Kostanj vsebuje namreč zraven drugih snovi tudi precej saponina. V ta namen zdrobi olupljen divji kostanj — oprostí ga moraš tudi tanke rjave kože — ter ga namakaj čez noč v mrzli vodi. Drugi dan ga kuhaj v isti vodi, dokler ni mehak, a razkuhati se ne sme. Vodo odlij in precedi. Blago, katerega nameravaš čediti, oprostí prahu, morebitne madeže obšij z belo nitko, ker jih sicer lahko spregledaš. Mlačno tekočino stepaj, da se ti naredi kolikor mogoče veliko pen. S temi drgni madeže, in ko si odstranila te, namoči celo tkanino in jo rahlo zmencaj. Dobro je, če si vodo razdeliš v dva ali tri dele. Ko je prva umazana, vzemi drugo in splakni v tretji. Zadnjo lahko razrediš s čisto gorko vodo. Čisto rahlo izžmi, stresi, da se gube poravnajo, in posuši, če mogoče na prepihu. Še vlažno zlikaj, in sicer na narobni strani, da ne dobi blago nelepega leska. Manjše kose zavij v suho ruto in vlažne likaj. Če pereš volneno krilo, ga — očiščenega madežev — natakni na prazno likalno desko in peri z mehko krtačo, ki jo pomakaj v kostanjevo vodo. Krtačiti moraš vedno v isti smeri, kakor leže niti. Še vlažnega zlikaj na narobni strani. Pri likanju moraš dobro pritiskati in likalnik počasi premikati; likaj eno mesto toliko časa, da se popolnoma posuši. Posebno pozornost obračaj na robove in šive. Ako si tu površna in ne posušiš docela, se ti bo krilo vedno ob šivih grbančilo. — Kakor črno tkanino, peri tudi tkanino občutljivih barv. V tem slučaju prideni kostanjevi vodi volovskega žolča. Na 2—3 l 1 žolč. Splakni v čisti vodi. Pri takih tkaninah glej, da kolikor mogoče hitro opereš in posušiš. Ne smeš jih puščati, da leže skupaj, in jih tudi obešati ne smeš, da se barva ne razleze. Razgrni jih na suho ruto, z drugo pokrij in vlažne zlikaj.

Najbolj trdovratne, zlasti mastne madeže odstraniš s pomočjo volovskega žolča. Vroči vodi (1—2 l vode, 1 žolč) dodaj žolča in peri ž njo mesto, na katerem se nahaja madež. Nazadnje splakni v čisti mlačni vodi in vlažno zlikaj. Ako se ti ne posreči madež prvokrat odstraniti, ponovi še enkrat. Sploh je potrebna pri čiščenju madežev potrpežljivost in vztrajnost. — Madeže oljnate barve namaži, preden jih pereš, z žolčem, s kašo bencina in žgane magnezije (magnesia usta).

DROBIŽ

Peči za vojake. Za zimo priporočajo nekateri nemški listi, naj se vojaki opremijo z majhnimi pečicami, kakršne so porabljali Japonci v boju proti Rusom. To so skrinjice iz pločevine, velike 12 × 8 × 2 centimetrov in odzunaj ovite s svilo. V to škatlo se dene preparirano oglje, katero se na enem koncu vžge in gori 6—8 ur. Peč se ovije z robcem in priveže na želodec ali hrbet in ogreva celo telo. Razen tega se z njo zdravijo tudi ozeblino in je vsled svoje pripravnosti koristna zdravim in ranjenim. Na Nemškem stane taka peč 1 marko, oglje pa, ki gori 6—8 ur, 2 pfeniga in pol.

Trdnjava Pžemišl in nje graditelj. Sodi se — kolikor je sploh mogoče soditi spričo skrivnosti, ki zakrivajo vsako trdnjavo — da so

utrdbi v Pžemišlu izmed najboljših, kar jih ima svet. Dokaz za to je strašni poraz Rusov, ko so trdnjavo prvokrat oblegali. Pri tem so Rusi po lastnem priznanju izgubili 70.000 mož. Sedaj, ko se trdnjava zopet tako junaško ustavlja sovražniku, je prav, da se spomnimo nje zgraditelja. To je bil Danijel pl. Salis-Soglio, potomec stare in ugledne italijanske plemiške rodovine. Njegovi predniki so se pred več stoletji preselili iz Italije v Švico. Mladi inženir Danijel Salis-Soglio je vstopil v avstrijsko armado in je dosegel čast generala. Zdaj živi v Graubindenu v Švici in je pred kratkim končal 91. leto. Dolgo vrsto let se je pečal z zgradbami trdnjav, vestno in pridno proučevajoč razvoj obrambnega in napadalnega orožja.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovár.

Razširjajte „Ilustrirani Glasnik“!

V vojnem času

je potrebna zanesljiva ura ali žepna budilka, kakoršne Vam nudi resnično domača svetovnoznana tvrdka, ki je največja zaloga zlatnine in briljantov, sedaj po znižanih cenah.

Naj nihče ne zamudi prilike!

F. ČUDEN, LJUBLJANA

samo Prešernova ulica številka 1

Lastna tovarna ur v Švici .. Naročujte veliki cenik zastoj, tudi po pošti franko.

Knjigovoznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigovozna dela

Krajevni znaki za „Orle“, kokarde in pentlje z napisi za društva se izdelajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadst.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Opozarjamo pri nakupu vsakovrstnega obuvala za dame, gospode in otroke na edino moderno domače podjetje te stroke tovarno Peter Kozina & Ko. v Tržiču. Tvrdka ima v Ljubljani, Breg št. 20, veliko zalogo samolastnih priznanih najboljših in za vsako nogo priležnih izdelkov. Cene so vsled tega, ker se prodaja iz tovarne neposredno, brez konkurence.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

LJUBLJANA
Prešernova ulica številka 3.

Največja slovenska hranilnica

Denarnega prometa koncem leta 1913 - - - K 700.000.000-
Vloge - - - - K 43.500.000-
Rezervni zaklad K 1.330.000-

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ %

brez odbitka.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Prodajalna Katol. tiskovnega društva (B. Pičman)

priporoča slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom svojo veliko in bogato zalogo šolskih potrebščin, kakor:

zvezke, ovijalni, pisalni in risalni papir, svinčnike, šestila, ravnila, peresa, črnila, radirke, gobe, kredo, šolske knjige itd.

Cenjena naročila se hitro .. in točno izvršujejo ..

„Balkan“

trgovska spedijska in komisijska delniška družba

Ljubljana, Dunajska c. 33.

Prvo ljubljansko javno skladišče.

Centrala: Trst.

Prevažanje blaga vsake vrste. Prevažanje pohištva s pat. pohištvenimi vozovi v mestu in na vse strani. Redni nabiralni promet z Dunajem, Prago, Trstom itd.

Zacarinjevanje.

Točna postrežba. Cene zmerne. Telefon št. 100

To ni več draginja,

če se tako poceni prodaja, kakor objavlja ta-le razglas: Podjetje zvezdnih tkanin „HERMES“ bratov Vokač v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 5 (nasproti pošte), razglašča, da je došla pravkar na zalogo velikanska množina novih

ostankov

blaga, ki se bodo prodajali kakor navadno v prvem nadstropju vsako sredo in soboto za skoro polovične cene. Opozarja se na veliko množino in nizke cene sledečega blaga: Za celo obleko modnega parhenta 6 metrov, cena samo K 2·94. Za obleko najmočnejšega modnega velourja, kos 6 metrov samo K 3·88, to je jako elegantno za obleke. Fini flanel porhant, krasni vzorci, kos 6 metrov, zadostno za 2 srajci, kos samo K 2·76. Krep porhant v krasnih barvah za 1 bluzo samo K 1·38. Imit. sukna, 110 cm široke za ženske obleke, 4¹/₂ m zadostno za obleko, kos prej K 7·80, sedaj samo K 4·80. Zelo fino in močno modno sukno, široko 110 cm, kos 4¹/₂ m, zadostno za obleko, cena prej K 13·80, sedaj samo K 7·86. Močno zimsko moško sukno za obleko, 310 m, cena kosu prej K 19·60, sedaj samo K 12·80. Hlačevine moški cajt samo K 5·80 za obleko. Različne vrste kotenine in kambrikov za obleke in predpasnike, močno blago, cena metru po 40, 44, 48 vinarjev najmočnejše. — Zahtevajte cenik od ostankov. Naslov za pisma zadostuje: Podjetje zvezdnih tkanin „Hermes“, Ljubljana G.

UHER-PREMOG :: LJUBLJANA

Vilavada, o svetli, milo se žani, svetlo je počelo, o žani se govori, angel iz neba pravi žani otroka, čestice svetlobe razsvetljeva noč.
Srečen Božič!

Hrast se čmaja in hrbi, svetoba Slovencev ne gane.
Srečen Božič!

Srečen Božič!

Blaževljen Božič!

Sveta noč, blažena noč — Dete božje v jeslih leži — Prista je nam pomoč! — Grašni zemlji radost deli...

Je resno okinčeno letos drevo, brez leska, bogastva, navadnih darov. Oki, Zvezdar, nam Ti, da otrod, Nare naši junaki tujega robitva!
Srečen Božič!

Pravci slovenskih razglednic: Svetlo Božično praznovanje! Pisan „Božič“ — najprej vseh! — Bodo najlepši, amak ustnar!
Srečen Božič!

Sveščak si — svet svetega je svetla, Je led in svetla, ki svet svetlo svet! Vlak, svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet!

Srečen Božič!

SREČEN

BOŽIČ!

Polomni, narodi, la svet se svetila! — Svetost je svetost svet svetla, Zvezdar je svet, ki k svetlo svetlo, svetlo svet v svetlo svetlo, svetlo svet!

...je svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet!

Srečno in veselo novo leto 1915!

...je svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet!
Srečen Božič!

Slike predstavljajo drugo skupino razglednic »Vojska v slikah« v pomanjšani obliki in so izvirno delo naših domačih umetnikov. Predstavljajo zgolj božično in novoletno dobo, spojeno z vojnimi dogodki ter so urejene kot voščilnice. Za praznike se letos ne bomo posluževali tujih razglednic, marveč bomo segali po domačem izdelku. Cena celi skupini (15 kom.) K 1.—, Naročila sprejema uprava »Bogoljuba« v Ljubljani. Tiskane so na močnem, umetniškem kartonu.

V mojem naročju splošno vem!

...je svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet, ki svet svetlo svet!
Srečen Božič!

Zvojenju smri se je umaknila, Brez kose — vsa utrujena, Zvojenja noč nam svetla je rodila, Slovraga sveta klobage.
BOŽIČ!

II. skupina razglednic „Vojska v slikah“ v pomanjšani obliki. Cena celi skupini K 1.—. Naročila sprejema uprava „Bogoljuba“.